

Шапенко Л.О., асистент,
Доброштан Я.А., студент магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Романов М.Ю., студент магістратури,
Дніпровський гуманітарний університет, м. Дніпро, Україна

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗБУДОВІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Цивілізаційний вибір українців – це життя в європейському просторі, право користуватися усіма благами та правами, як члена Європейського Союзу. При цьому саме правова культура громадян, що є ядром правової держави, відіграє важливу роль у побудові громадянського суспільства та є одним із найбільш ціннісних його орієнтирів.

З'ясування ролі та значення правової культури громадян у розбудові громадянського суспільства в Україні потребує, насамперед, звернення до понятійно-категоріального апарату. Громадянське суспільство – це сукупність позадержавних, позаполітичних відносин (економічних, соціальних, культурних, моральних, корпоративних, сімейних тощо), які складаються між вільними та рівноправними людьми й їх об'єднаннями, котрі прямо чи опосередковано здійснюють установчу та контрольну функції щодо формування та діяльності органів публічної влади, і яким соціальна правова держава забезпечує юридичні можливості бути власником, активної участі у політичному житті, а також надання необхідної матеріальної допомоги громадянам [1, с. 53].

Культура або цивілізація в широкому етнографічному сенсі складається із знання, вірувань, мистецтва, моральності, законів, звичаїв і інших здібностей та звичок, засвоєних людиною як членом суспільства [2]. Поняття «правова культура» зазвичай сприймається як складова частина загальної культури, система правових цінностей, що створюються та накопичуються людьми (суспільством) у процесі їх соціально-правової діяльності: сукупність факторів, що характеризують рівень правосвідомості, досконалості законодавства, стан законності й правопорядку [3, с. 369].

Зокрема, Н. Оніщенко правову культуру характеризує як структурно складне цілісне утворення, що включає в себе якісний стан правового життя суспільства, відображеного в досягнутому рівні досконалості правових актів, правової і правозастосовної діяльності, правосвідомості та правового розвитку особистості, а також у ступені свободи її поведінки та взаємної відповідальності держави та особистості, що позитивно впливає на суспільний розвиток та підтримання умов функціонування суспільства [4, с. 172].

Пильної уваги потребує дослідження питання взаємозв'язку та взаємообумовленості категорій «правова свідомість» та «правова культура» (правова свідомість є складовою правової культури, а правова культура є показником високого рівня правосвідомості). Функціональне призначення останньої аналогічне призначенню правової свідомості. Правову свідомість слід розуміти як належну індивідуальну свідомість, що узагальнює знання про право та закони і відображає у формі правової поведінки отримані знання. Наявність її у індивідів є важливою рисою громадянського суспільства.

Підтвердженням вищезазначеного є інтерпретація поняття правової культури особи, що запропонована П. Рабіновичем: це така властивість особи, яка характеризується загальною повагою до права, достатнім знанням змісту його норм і вмінням їх здійснювати, а також активною правомірною поведінкою в усіх життєвих ситуаціях [5, с. 130].

Варто зауважити, що розвиток правової культури громадян є значним фактором на шляху розвитку України як правової демократичної держави. А розбудова громадянського суспільства, в свою чергу, слугує своєрідним каталізатором суттєвого підвищення правосвідомості громадян, їх правової культури, законслухняності, подоланню явищ правового нігілізму та професійної деформації. Саме взаємна обумовленість цих процесів створює умови нормального функціонування суспільства. Водночас важливо акцентувати увагу на тому, що комплексні утворення функціонують на основі активності його окремих складових, а, отже, саме через формування правової культури та правосвідомості індивідів у державі починає розвиватися і функціонувати громадянське суспільство, а не навпаки.

Також необхідно вказати і на те, що існує як правова культура суспільства, так і правова культура особистості. Їх взаємозалежність та нерозривність очевидна – правова культура суспільства буде вищою за тієї умови, коли у суспільстві більше особистостей, що є освіченими у правовому відношенні. Саме правова культура особистості, як елемент правової культури є індикатором ступеня сформованості громадянського суспільства в Україні. А розвиток громадянського суспільства можливий тільки за умови підвищення рівня правосвідомості та правової культури в цілому, що є першочерговими завданнями українського суспільства, яке набуло виняткового звучання після так званої Помаранчевої революції 2004 р. та особливо після Революції гідності 2014 р.

Підводячи підсумки, варто зазначити, що правова культура є ключовим елементом, базисом громадянського суспільства у нашій державі. Розбудова такого суспільства потребує не лише зростання рівня правової культури високопосадовців, службовців та юристів, але й підвищення правової культури населення України в цілому, зокрема, через активізацію діяльності щодо покращення рівня правової освіти і

правового виховання.

Література

1. Сердюк І. А. Методологічний аналіз інтерпретацій поняття «громадянське суспільство» / І. А. Сердюк // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2014. – №2. – С. 49-53.

2. Тайлор Э. Б. Первобытная культура [Електронний ресурс] / Э. Б. Тайлор. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Tail/01.php

3. Теорія держави і права: підручник / кол.авт.; кер.авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Ліра ЛТД, 2015. – 468 с.

4. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи: монографія / відп. ред. академік НАН України Ю. С. Шемшученко. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 320 с.

5. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посібник / П. М. Рабінович. – К.: Атіка. – 2001. – 176 с.

УДК 340.12 (043.2)

Шапенко Л.О., асистент,
Сай Р.Є., студентка магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОВИЙ АСПЕКТ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПРАВОТВОРЧОСТІ В УКРАЇНІ

Правотворча діяльність в Україні являє собою досить складну і широкомасштабну діяльність уповноважених державних органів і посадових осіб та органів місцевого самоврядування з підготовки і прийняття нормативно-правових актів, необхідних для ефективного регулювання суспільних відносин. Результат цієї діяльності багато в чому залежить від підготовки таких нормативно-правових актів, які мають бути досконалими, тобто в повній мірі задовольняти високі стандарти якості. Проте якість нормативно-правових актів має певну проблематику, яка пов'язана із науковим та практичним обґрунтуванням цих актів та наявною недосконалістю техніки правотворення. Особливого значення на сучасному етапі розвитку Української держави набувають не лише питання вдосконалення нормативно-правових актів, а і забезпечення високого рівня якості та наукової обґрунтованості процесу правотворчості, адже нині інтенсифікується процес реформування й оновлення вітчизняної законодавчої бази.

Однією із важливих проблем, що нині постає перед правотворцем, є